

บทนำ

ปัญหาของการวิจัย

การตัดสินใจ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเรา เพราะการตัดสินใจหมายถึง การเลือกแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เป็นปัญหา¹ และบุคคลย่อมจะเลือกแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามสภาพการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ แต่บางครั้งบุคคลต้องเลือกแสดงพฤติกรรมในสภาพการณ์ต่าง ๆ กัน โดยไม่สามารถดูล่วงหน้าถึงความแน่นอนของผลประโยชน์ที่จะได้ แสดงว่าบุคคลต้องเผชิญหน้ากับการเสี่ยง การตัดสินใจในสภาพการเสี่ยง คือ การเลือกแสดงพฤติกรรมในสภาพการณ์ที่ขาดความแน่นอน ในการที่จะได้มาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการ² ซึ่งรวมถึง การเลือกระหว่างสิ่งที่โอกาสจะได้อาจมากแต่ดึงดูดใจน้อย กับสิ่งที่โอกาสที่จะได้มาน้อยแต่ดึงดูดใจมากด้วย³ โดยมีนักจิตวิทยาหลายท่านตั้งทฤษฎี เพื่อทำนายพฤติกรรมการเสี่ยงของบุคคล แต่ทฤษฎีเหล่านี้เป็นทฤษฎีที่ทำนายการตัดสินใจเลือกของบุคคลโดยไม่คำนึง

¹ Amos Tversky, Decision Making (Harmondsworth : Penguin Book Ltd., 1967), p. 1.

² N. Kogen, and M.A. Wallach, "Risk-Taking as a Function of the Situation, the Person and the Group," forward by T.M. Newcomb, New Directions in Psychology III (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1967), p. 115.

³ Roger Brown, Social Psychology (New York : Free Press, 1965), p. 658.

ถึงองค์ประกอบทางความแตกต่างระหว่างบุคคลและสภาพการณ์ของการเสี่ยง⁴ ด้วย ปัญหาและเหตุผลดังกล่าว การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาว่าทำไมบุคคลจึงเสี่ยงไม่เหมือนกัน เมื่ออยู่ในสภาพการณ์ที่ต่างกัน

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้รับการทดลองประสบการณ์กับการตัดสินใจในสภาพการเสี่ยง ด้วยการเล่นเกมนการพนันแบบหมุนวงล้อ (Roulette) ซึ่งมีโต๊ะได้ออก 4 กระดาน แต่ละกระดานมี 16 ช่อง กระดานที่ 1 มีเลข 1 และ 2 แห่งถูกโค้ 2 บาท ค่าแทงครั้งละ 1 บาท กระดานที่ 2 มีเลข 1, 2...4 แห่งถูกโค้ 4 บาท ค่าแทงครั้งละ 1 บาท กระดานที่ 3 มีเลข 1, 2, 3...8 แห่งถูกโค้ 8 บาท ค่าแทงครั้งละ 1 บาท และ กระดานที่ 4 มีเลข 1, 2, 3...16 แห่งถูกโค้ 16 บาท ค่าแทงครั้งละ 1 บาท เช่นเดียวกัน ผู้รับการทดลองแต่ละคนจะต้องเสี่ยงเล่นเกมหมุนวงล้อใน 2 สภาพการณ์ คือ สภาพการณ์ที่ต้องเสี่ยงเพื่อตนเอง และสภาพการณ์ที่ต้องเสี่ยงเพื่อกลุ่ม ในการเสี่ยงเพื่อตนเองนั้นผู้รับการทดลองแต่ละคนมีโอกาสเลือกหมุนวงล้อคนละ 4 ครั้ง เสียเงินค่าแทงเลขครั้งละ 1 บาท ตามหมุดกในช่องตัวเลขที่แทงไว้ เงินรางวัลที่ได้ก็เป็นของแต่ละคน เมื่อผู้รับการทดลองเสี่ยงเพื่อตนเองแล้ว จึงมาเสี่ยงเพื่อกลุ่มบ้าง ในการเสี่ยงเพื่อกลุ่มนั้นกำหนดให้แต่ละกลุ่มมี 4 คน ทั้ง 4 คนผลัดกันเป็นตัวแทนของกลุ่มในการเลือกหมุนวงล้อคนละ 4 ครั้ง การเลือกหมุนวงล้อแต่ละครั้ง สมาชิกในกลุ่มเฉลี่ยกันออกเงินคนละ 25 สตางค์ รวมเป็น 1 บาท เงินรางวัลที่ได้ก็นำมาเฉลี่ยกันในกลุ่มของตน ดังนั้นสภาพการณ์ในการเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อ จึงเป็นตัวแทนปริศระในการกำหนดระดับการเสี่ยงของบุคคล

ความแตกต่างของระดับการเสี่ยงของบุคคลในที่นี้หมายถึง ความแตกต่างในการเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อ บุคคลที่มีการเสี่ยงอยู่ในระดับสูงจะเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อกระดานที่โอกาสที่จะโดนดบ และโอกาสที่จะเสียมาก แต่ถ้ใครรางวัลตอบแทนมาก ส่วนบุคคลที่มี

⁴N. Kogan, and M.A. Wallach, op.cit., p. 164.

การเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ จะเลือกเล่นเกมพนันดวงดอกระดานที่โอกาสที่จะได้มีมากและโอกาสที่จะเสียมีน้อย แต่ก็ใครรางวัลตอบแทนน้อยเช่นเดียวกัน

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องความคงที่ในการเสี่ยงโดย โคแกนและวอลเลซ⁵ (Kogan and Wallach) พบว่า บุคคลมีการเสี่ยงที่ยืดหยุ่นได้ ในสภาพการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งเขาอาจจะเสี่ยงในระดับสูง แต่ในอีกสภาพการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอีกอย่างหนึ่งเขาอาจจะเสี่ยงในระดับต่ำได้ วอลเลซและโคแกนสรุปว่า ความคงที่ในการเสี่ยงของบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน สภาพการณ์และกลุ่มที่เขาเผชิญอยู่ ถางาน สภาพการณ์ และกลุ่มที่บุคคลเผชิญอยู่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน การเสี่ยงของเขาก็มีแนวโน้มที่จะอยู่ในระดับเดียวกัน จากการศึกษารวบรวมของวอลเลซและโคแกน ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า สภาพการณ์ชนิดต่าง ๆ น่าจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในสภาพการเสี่ยงของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลสามารถรับรู้สภาพการณ์ได้ มีความเกิดความเข้าใจและสามารถตัดสินใจลักษณะ (cognitive-judgmental behavior) ของสภาพการณ์ได้ บุคคลก็ย่อมจะต้องเลือกว่า การตัดสินใจเสี่ยงในระดับใดเหมาะสมกับสภาพการณ์ใด ในสภาพความเป็นจริงบุคคลไม่เพียงแต่ต้องเผชิญกับการตัดสินใจที่มีผลต่อตนเองเพียงคนเดียวเท่านั้น แต่เขาจะต้องประสพกับการที่เขาจะต้องตัดสินใจเสี่ยงโดยที่ผู้อื่นมีส่วนได้หรือเสียกับการตัดสินใจของเขาด้วย ดังนั้นการศึกษาเรื่องความแตกต่างของการตัดสินใจในสภาพการเสี่ยงของบุคคล เมื่อเสี่ยงเพื่อตนเองและเสี่ยงเพื่อกลุ่มจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะเป็นสภาพการณ์ที่มนุษย์ทุกคน จะต้องเผชิญอยู่เสมอในชีวิตจริง และผลที่ได้ก็คงจะจะเป็นแนวทางในการทำนายพฤติกรรมความเสี่ยงของบุคคลได้ว่า บุคคลจะตัดสินใจเสี่ยงอย่างไรเมื่ออยู่ในสภาพการณ์นั้น ๆ

⁵ N. Kogan, and M.A. Wallach, op.cit., p. 211.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการตัดสินใจในสถานการณ์เสี่ยงของบุคคล เฉพาะการเสี่ยงเลือกเล่นการพนันประเภท เกมหมุนวงล้อ ซึ่งผู้รับการทดลองจะโค้หรือเสียเงินขึ้นอยู่กับการหมุนวงล้อของตนเองและตัวแทนของกลุ่มของตน และสถานการณ์ที่กำหนดเป็นตัวแปรอิสระมี 2 สถานการณ์ คือ สถานการณ์เสี่ยงเพื่อตนเอง และเสี่ยงเพื่อกลุ่ม-

ทฤษฎีการตัดสินใจและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมความเสี่ยงของบุคคล เป็นเรื่องที่มีผู้สนใจอย่างกว้างขวางจนมีผู้ตั้งทฤษฎีเพื่อทำนายพฤติกรรมความเสี่ยงของบุคคลขึ้น โดยอาศัยแนวคิดทางคณิตศาสตร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 โมเดลใหญ่ ๆ⁶ คือ

1. โมเดลการตัดสินใจเพื่อค่าคาดหวังสูงสุด (Expected Value Maximization Model) ได้อธิบายว่า การตัดสินใจเลือกบุคคลคำนึงถึงความน่าจะเป็นของผลโค้หรือผลเสีย และปริมาณของผลโค้หรือผลเสียอย่างปรนัย ปฏิกริยารวมระหว่างความน่าจะเป็นกับปริมาณของผลโค้ จึงเป็นผลรวมของผลคูณระหว่างความน่าจะเป็นที่จะโค้กับผลโค้ และความน่าจะเป็นที่จะเสียกับผลเสีย ดังสมการ $EV = P_G G + P_L L$

2. โมเดลการตัดสินใจเพื่ออรรถประโยชน์ที่คาดหวังสูงสุด (Expected Utility Maximization Model) ได้อธิบายว่า ในการตัดสินใจเลือก บุคคลคำนึงถึงความน่าจะเป็นของผลโค้ หรือผลเสียอย่างปรนัย แต่คำนึงถึงผลโค้และผลเสียในรูปของ

⁶นีออน ทิตประคิษฐ์, "การตัดสินใจเลือกกับปฏิกริยารวมระหว่างความน่าจะเป็นกับปริมาณของผลโค้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 14-15.

อรรถประโยชน์ ซึ่งมีค่าเป็นฟังก์ชันของลอการิทึมของจำนวนผลได้ หรือผลเสีย ปฏิกริยารวมระหว่างความน่าจะเป็นกับปริมาณของผลได้ จึงเป็นผลรวมของผลคูณระหว่างความน่าจะเป็นที่จะเสียกับอรรถประโยชน์ที่จะเสีย ดังสมการ $EU = P_g U_g + P_l U_l$

3. โมเดลการตัดสินใจเพื่ออรรถประโยชน์ที่คาดหวังแบบอัตนัย (Subjective Expected Utility Model) โคอิชิบายว่า ในการตัดสินใจเลือกบุคคลจะมีการคาดคะเนความน่าจะเป็นแบบอัตนัย และคำนึงถึงผลได้และผลเสียในรูปของอรรถประโยชน์ ซึ่งมีค่าเป็นฟังก์ชันของลอการิทึมของจำนวนผลได้หรือผลเสีย ปฏิกริยารวมระหว่างความน่าจะเป็นกับปริมาณของผลได้ ซึ่งเป็นผลรวมของผลคูณระหว่างความน่าจะเป็นที่จะได้แบบอัตนัยกับอรรถประโยชน์ที่จะได้ และความน่าจะเป็นที่จะเสียแบบอัตนัย กับอรรถประโยชน์ที่จะเสีย ดังสมการ $SEU = SP_g U_g + SP_l U_l$

โมเดลทั้งสามนี้ทำนายพฤติกรรม การเลือกของบุคคลไว้แตกต่างกัน เอคเวิร์ดส์⁷ (Edwards) ได้วิจารณ์ว่า ในบรรดาโมเดลที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกของบุคคลทั้ง 3 โมเดลนี้ โมเดลที่ทำนายพฤติกรรม การเลือกของบุคคลได้ผลเป็นที่น่าพอใจมากที่สุดควรจะได้แก่โมเดลการตัดสินใจเพื่ออรรถประโยชน์ที่คาดหวังแบบอัตนัย (SEU) เพราะเป็นโมเดลที่คำนึงถึงเกณฑ์ของความพึงพอใจในผลได้ และการคาดคะเนโอกาสที่จะได้สิ่งนั้น มาตามความรู้สึกของแต่ละบุคคล คือ เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพการตัดสินใจ จะประเมินโอกาสและผลที่จะได้ แล้วจึงเลือกทางเลือกซึ่งมีค่าที่สุดสำหรับเขา แต่เมื่อคนมีความชอบแตกต่างกัน เช่น มีความพึงพอใจในการเล่นการพนันแตกต่างกัน บุคคลก็ยอมกำหนดอรรถประโยชน์ที่คาดหวังแตกต่างกันควย ดังนั้นการที่จะทำนายการตัดสินใจเลือกของบุคคล ควรคำนึงถึงความพึงพอใจในอรรถประโยชน์ และความน่าจะเป็นแบบอัตนัยของบุคคลนั้นเป็นสิ่งแรก

⁷ Ward Edwards, "The Theory of Decision Making," Psychological Bulletin, 51(1954), 380-417.

นอกจากนี้ยังต้องคำนึงอีกว่า ความพึงพอใจในอัตราประโยชน์และความน่าจะเป็นแบบอัตนัยของบุคคลนั้น ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์

เอดเวิร์ดส์⁸ (Edwards, 1954) ได้ทำการทดลองให้ผู้รับการทดลองเลือกเล่นการพนันที่มีค่าคาดหวังเท่ากัน แต่มีโอกาที่จะได้ และรางวัลต่างกัน ผลปรากฏว่าผู้รับการทดลองมีความชอบในการตัดสินใจเลือกเล่นการพนันแตกต่างกัน และมีความชอบในโอกาสที่จะได้แตกต่างกัน

ไซมอน⁹ (Simon, 1957) ได้กล่าวสนับสนุนผลการวิจัยนี้ว่า ในสภาพการเสี่ยงบุคคลจะคำนึงถึงความพึงพอใจในการเสี่ยงมากกว่าคำนึงถึงปริมาณของผลได้สูงสุด

เมสซิก¹⁰ (Messick, 1968) ได้ทำการวิจัยเรื่องอิทธิพลของผลได้ตามความคาดหวังที่มีต่อการตัดสินใจเลือก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 39 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 13 คน ให้เลือกเล่นการพนัน 5 แบบ ที่มีค่าคาดหวังเท่ากัน แต่มีโอกาที่จะได้ และรางวัลต่างกัน ผู้รับการทดลองทั้ง 3 กลุ่มเลือกเล่นคนละ 80 ครั้ง ผลการวิจัยปรากฏว่าทั้ง 3 กลุ่มมีสัดส่วนการเลือกแต่ละแบบแตกต่างกัน แสดงว่า บุคคลมีความพอใจในการตัดสินใจเลือกแตกต่างกัน

นีออน พิธประคิษฐ์¹¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกกับปฏิกริยารวมระหว่างความน่าจะเป็นกับปริมาณของผลได้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาตรีจำนวน

⁸W. Edwards, "Variance Preference in Gambling," American Journal of Psychology, 67(1954), 441-452.

⁹H.A. Simon, Administrative Behavior (New York : Macmillan, 1957).

¹⁰D.M. Messick, "Choice Behavior as a Function of Expected Payoff," Journal of Experimental Psychology, 76(1968), 554-549.

¹¹นีออน พิธประคิษฐ์, เรื่องเดิม, หน้า 27.

120 คน ให้เลือกเล่นเกมทายเลข 4 แบบ ที่มีค่าคาดหวังเท่ากัน แต่มีความน่าจะเป็นและปริมาณของผลได้ต่างกัน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน ให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนครั้งของการเลือกต่างกันคือ 1 ครั้ง 2 ครั้ง 4 ครั้ง และ 8 ครั้ง ผลปรากฏว่า ผู้รับการทดลองทั้ง 4 กลุ่ม เลือกเล่นเกมทายเลขทั้ง 4 แบบ ในปริมาณที่แตกต่างกัน แสดงว่า ผู้รับการทดลองมีความพึงพอใจในการเลือกเล่นเกมทายเลขแต่ละแบบแตกต่างกัน

จากเหตุผลและผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว จึงตั้งสมมติฐานข้อ 1 ว่า บุคคลจะเลือกเล่นเกมหน่วงลอทั้ง 4 แบบ ในปริมาณต่างกัน

นอกจากความพึงพอใจในการเสี่ยง จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกของบุคคลแล้ว ยังมีตัวแปรอีกหลายอย่างซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการเสี่ยงของบุคคล เช่น เพศ สภาพการณ์ของประกอบแห่งความแตกต่างระหว่างบุคคล แรงจูงใจ และอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งในที่นี้จะขอจำกัดศึกษาเฉพาะอิทธิพลของเพศ และสภาพการณ์ ที่มีต่อพฤติกรรมการเสี่ยงของบุคคลเท่านั้น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศกับพฤติกรรมการเสี่ยงนั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายเรื่อง ซึ่งได้ผลการทดลองแตกต่างกันบ้าง สอดคล้องกันบ้าง เช่น วอลเลซและโคแกน¹² ได้ศึกษาถึงความแตกต่างในการเสี่ยงของชายและหญิง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับวิทยาลัย และชายหญิงสูงอายุ โดยให้ผู้รับการทดลองตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่กำหนดให้ผู้รับการทดลองเปรียบสภาพการณ์ ที่ทำให้ยุ่งยากใจ 12 ข้อ ในแต่ละสภาพการณ์จะมีทางเลือก 2 ทาง คือ เสี่ยงมาก กับเสี่ยงน้อย ผู้รับการทดลองจะคงเลือกตอบว่า ถ้าตนได้งอยู่ในสภาพการณ์นั้น ๆ จะเลือกทางใด ผลการทดลองปรากฏว่า ชายและหญิงมีการเสี่ยงที่ไม่แตกต่างกันสำหรับงานประเภทที่ไม่จำกัดเพศ แต่สำหรับงานประเภทที่ไม้อะเอียดจะเหมาะสมกับเพศใด เพศหนึ่งแต่ละเพศก็จะมี การเสี่ยงในงานประเภทนั้นสูงกว่าอีกเพศหนึ่ง

¹²M.A. Wallach, and N. Kogan, "Sex Differences and Judgment Process," Journal of Personality, 27(1959), 555-564.

แคสส์¹³ (Kass, 1964) ได้ทำการศึกษาเด็กอายุ 6-8 ขวบ และ 10 ขวบ โดยให้ผู้รับการทดลองเล่นเกมพนัน แบบจ่ายแล้วเล่น (pay to play) เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างเพศในการเสี่ยง เครื่องมือที่ใช้เป็นกระดานหมุน ซึ่งแบ่งออกเป็นช่อง ๆ บนกระดานจะมีโลหะลูกกลม ๆ อยู่จุดหนึ่ง เมื่อกระดานถูกหมุน โลหะลูกนี้ก็จะกลิ้งไปมา และตกลงในช่องใดของหนึ่งเมื่อกระดานหยุดหมุน กระดานที่ใช้ทั้งหมดมี 3 กระดาน ทั้ง 3 กระดานมีค่าคาดหวังเท่ากัน แต่ละกระดานเสียค่าแห่งเลขครั้งละ 1 เซ็นต์ ถ้าหมุนกระดานที่ 1 จ่าย 1 เซ็นต์ทุกครั้งที่ถูกหมุน กระดานที่ 2 จ่าย 5 เซ็นต์ ผู้รับการทดลองต้องหมุน 3 ครั้ง แล้วผู้รับการทดลองจะสุ่มเอาการหมุนครั้งใดครั้งหนึ่งใน 3 ครั้ง ซึ่งอาจเป็นครั้งที่ถูกหรือผิดก็ได้ ถ้าสุ่มครั้งที่หมุนถูกจึงจะได้เงินรางวัล 3 เซ็นต์ และกระดานที่ 3 จ่าย 8 เซ็นต์ โดยผู้รับการทดลองหมุน 8 ครั้ง และสุ่มเอาครั้งเดียวเหมือนกระดานที่ 2 ผลปรากฏว่า เด็กผู้ชายมีความถี่ในการเลือกเล่นกระดานที่ 2 และ 3 มากกว่า ในขณะที่เด็กผู้หญิงเลือกเล่นกระดานที่ 1 ซึ่งได้เงิน 1 เซ็นต์ทุกครั้งที่ถูกหมุน จึงสรุปจากผลการทดลองครั้งนี้ได้ว่า เด็กผู้ชายอายุ 6-10 ปี มีการเสี่ยงมากกว่าเด็กผู้หญิงในวัยเดียวกัน

แต่จากการวิจัยของ สโลวิค¹⁴ (Slovic, 1966) ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมายเชื้อชาติ อายุระหว่าง 6-16 ปี โดยให้ผู้รับการทดลองเลือกกดปุ่มสวิทช์ซึ่งมีอยู่ 10 ปุ่ม 9 ปุ่มเป็นปุ่มที่ปลอดภัย และมีอยู่ 1 ปุ่มเป็นปุ่มอันตราย ปุ่มอันตรายนี้จะอยู่ปุ่มที่เท่าไรจะมีการสับเปลี่ยนกันทุกรอบ ผู้รับการทดลองจะเลือกกดปุ่มก็ได้ ถ้ากดมากปุ่มก็แสดงว่ากล้าเสี่ยงมาก ถ้ากดน้อยปุ่มก็แสดงว่า กล้าเสี่ยงน้อย ขณะที่เดินกดแต่ละปุ่ม

¹³N. Kass, "Risk in Decision Making as a Function of Age, Sex, and Probability Preference," Child Development, 35(1964), 577-582.

¹⁴P. Slovic, "Risk-Taking in Children : Age and Sex Differences," Child Development, 37(1966), 169-176.

ผู้รับการทดลองจะได้ออกไปตามทาง ในขณะที่ยังไม่ได้ออกไปอันตราย แต่สำหรับผู้รับการทดลองกลุ่มอันตรายเมื่อใด ผู้รับการทดลองก็ต้องเสียลูกกวาดทั้งหมดที่สะสมมาตามทาง ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ ในการเสี่ยงของเด็กวัย 6-10 ปี ซึ่งขัดแย้งกับผลการทดลองของแคสส์ แต่พบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในการเสี่ยงของเด็กชายและหญิงอายุระหว่าง 11-16 ปี

ผลการวิจัยของแคสส์และสโลวิก ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยต่อมา ซึ่งพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการเสี่ยง เช่น เจมสัน¹⁵ (Jamieson, 1969) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของลำดับการเกิด ขนาดครอบครัวและความแตกต่างระหว่างเพศที่มีต่อพฤติกรรมการเสี่ยง" โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างชายหญิงจำนวน 84 คน อายุระหว่าง 10-12 ปี โดยใช้เครื่องมือแบบเดียวกับสโลวิก แต่ให้ผู้รับการทดลองแต่ละคนมีโอกาสเลือกกลุ่มคนละ 3 รอม ผลปรากฏว่า ชายและหญิงมีการเสี่ยงที่ไม่แตกต่างกัน และจากผลการวิจัยของ นีออน ทิมประคิน¹⁶ ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตปริญญาตรีชายหญิง จำนวน 120 คน โดยให้เลือกเล่นเกมทายเลข 4 แบบ และแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน แต่ละกลุ่มมีจำนวนครั้งในการเลือกเล่น 1, 2, 4 และ 8 ครั้งตามลำดับ ผลปรากฏว่า ชายและหญิงทั้ง 4 กลุ่มมีการเสี่ยงไม่แตกต่างกัน

✶ จากการวิจัยที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศ กับพฤติกรรมการเสี่ยงจะเห็นได้ว่ามีทั้งที่พบอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสี่ยงและไม่มี แต่สำหรับสังคมไทย ชายและหญิงมีบทบาทแตกต่างกันมากในสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่

¹⁵B.D. Jamieson, "The Influences of Birth Order, Family Size and Sex Difference on Risk-Taking Behaviour," British Journal of Social and Clinical Psychology, 8(1969), 1-8.

¹⁶นีออน ทิมประคิน, เรียงเคียว, หน้า 29.

วิบูลย์ ธรรมวิท¹⁷ ศึกษาชีวิตครอบครัวไทย โดยเข้าไปสังเกต สัมภาษณ์ และมีส่วนร่วม โดยผลการวิจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งว่า เด็กผู้หญิงได้รับการเลี้ยงดูอย่างจำกัดขอบเขต ขณะที่ เด็กผู้ชายมีอิสระที่จะทำอะไรตามใจชอบ แสดงว่าสังคมไทยกำหนดบทบาทของเพศชายและหญิงต่างกัน

โรเซน¹⁸ (Rosen, 1961) ได้วิจัยพบว่า พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการฝึก ความเป็นอิสระ (Independent Training) ให้แก่บุตร เพื่อให้บุตรพึ่งพาตนเองได้ เป็นคนของตนเอง เลือกลงและตัดสินใจด้วยตนเอง และรับผิดชอบ

จากผลการวิจัยของวิบูลย์ ธรรมวิท และ โรเซน จึงสรุปได้ว่า พ่อแม่ในสังคม ไทยฝึกความเป็นอิสระให้แก่บุตรชายและหญิงต่างกัน คือ เพศชายจะได้รับการฝึกฝนและอบรม เลี้ยงดูให้มีลักษณะความเป็นอิสระมากกว่าเพศหญิง โคแกนและวอลเลซ¹⁹ (1964) ได้ศึกษา เรื่องบุคลิกภาพแบบต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมเลี้ยง โดยวัดลักษณะบุคลิกภาพความเป็น อิสระจากแบบวัดลักษณะความเป็นอิสระ 14 ข้อ ซึ่งคัดแปลงมาจากของแบร์รอน (Barron, 1953) และ ครัทช์ฟิลด์ (Crutchfield, 1955) พบว่าผู้รับการทดลองที่มีลักษณะความ

¹⁷Vibul Thamavit, and Robert D. Dolden, The Family in Thailand, cited by Witt Siwasariyanon, Aspects and Facets of Thailand (Bangkok : A Public Relations Department Publication, 1958), pp. 1-9.

¹⁸B.C. Rosen, "Race Ethnicity and Achievement Syndrome," American Sociology Review, 24(1961), 47-60.

¹⁹N. Kogan, and M.A. Wallach, Rish Taking : A Study in Cognition and Personality (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1964), cited by B.D. Jamieson, op.cit., p. 2.

เป็นอิสระ จะมีการเสี่ยงในระดับที่สูงกว่า จากการทำงานการเสี่ยงแบบตัดสินใจทาง
เลือกในสภาพการณ์ที่ทำได้ยากใจ ในงานประเภทที่เกี่ยวกับโอกาส แต่ไม่พบความแตกต่าง
ในการเสี่ยงของผู้รับการทดลองที่มีลักษณะความเป็นอิสระ กับผู้รับการทดลองที่ไม่มีลักษณะนี้
ในงานประเภทที่ต้องใช้ทักษะหรือกลามเนื้อ

ไจน มีริยะเกิด²⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ตนเองของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นกลาง กับ เด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ"
โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นชายหญิงจากโรงเรียนสหศึกษา 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร
อายุระหว่าง 12-17 ปี จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ตนเองของเพียร์ส (Piers) และ แฮร์ริส (Harris) ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กวัยรุ่น
หญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กวัยรุ่นชายในระดับชั้นเดียวกัน

แอทกินสันและลิทวิน²¹ (Atkinson and Litwin, 1960) ได้ศึกษาเรื่อง
"ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลกับการเสี่ยง" โดยเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่มีความวิตก
กังวลสูงกับผู้ที่มีความวิตกกังวลต่ำ ผู้รับการทดลองจะต้องโยนเหรียญไปยังจุดที่กำหนด ซึ่ง
มีระยะยืนห่างจากจุดที่กำหนดมากน้อยต่างกัน ยิ่งยืนห่างจากจุดที่กำหนดมากก็ถือว่าเสี่ยงมาก
ผลการทดลองพบว่า ผู้ที่มีความวิตกกังวลต่ำจะเสี่ยงในระดับปานกลาง ส่วนผู้ที่มีความวิตก
กังวลสูงจะเสี่ยงในระดับสูงหรือต่ำไปเลย แสดงว่าผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงและต่ำมีการเสี่ยง
ที่แตกต่างกัน

²⁰ไจน มีริยะเกิด, "การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยรุ่น
ที่มาจากครอบครัวชั้นกลาง กับ เด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ" (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

²¹J.W. Atkinson, and G.H. Litwin, "Achievement Motive and
Test Anxiety Conceived as Motive to Approach Success and Motive to
Avoid Failure," Journal of Abnormal and Social Psychology, 60(1960),
52-63.

จากผลการวิจัยที่ว่า ในสังคมไทยชายมีความเป็นอิสระมากกว่าหญิง และหญิงมีความวิตกกังวลสูงกว่าชาย ประกอบกับผลการวิจัยของโคแกนและวอลเลซ (1964) และผลการวิจัยของแอทคินสันและลิทวิน (1960) จึงตั้งสมมติฐานข้อ 2 ว่า ชายและหญิงมีการเสี่ยงแตกต่างกัน

นอกจากเพศจะเป็นตัวแปรที่นำศึกษาในเรื่องพฤติกรรมความเสี่ยงแล้ว สภาพการณ์ที่บุคคลต้องเผชิญในการตัดสินใจเสี่ยง ก็เป็นตัวแปรที่นำศึกษาอย่างหนึ่ง โลเนอร์แกนและแมคคลินทอค²² (Lonergan and McClintock) ได้ทดลองการตัดสินใจเสี่ยงในการเล่นการพนันโดยใช้เงินเป็นเดิมพัน โดยให้ผู้รับการทดลองหมุนวงล้อรูเล็ต เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการเสี่ยงของกลุ่ม เมื่อการโคหรือเสียขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของอีกคนหนึ่ง กับระดับการเสี่ยงของบุคคลเมื่อการโคหรือเสียขึ้นอยู่กับตนเอง ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าการเสี่ยงเป็นกลุ่มจะเสี่ยงในระดับที่ต่ำกว่าการเสี่ยงเป็นรายบุคคล แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 3 คน ผลปรากฏว่า การเสี่ยงเป็นกลุ่มและการเสี่ยงเพื่อตนเองไม่มีความแตกต่างกัน

โลเนอร์แกนและแมคคลินทอค ได้อภิปรายว่า การที่การเสี่ยงเป็นกลุ่มไม่ได้มีผลแตกต่างไปจากการเสี่ยงเพื่อตนเองนั้น อาจเนื่องมาจากขณะที่ทำการทดลองในบางกลุ่ม บางคนใช้วิธีเล่นการพนันอย่างมีระบบตามอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้การเสี่ยงของคน ๆ นั้นแตกต่างไปกว่าที่ควรจะเป็น มีผลทำให้การเสี่ยงของคน ๆ นั้นอยู่ในระดับสูงแทนที่จะอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นเมื่ออยู่ในกลุ่ม แนวโน้มของการที่จะเสี่ยงระดับเดียวกันก็มีมาก ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตต่อไปว่า งานการเสี่ยงที่ให้ทำคือ การแทงรูเล็ตอาจไม่ได้เป็นตัวแทนของการเสี่ยงเท่าที่ควร เพราะผู้รับการทดลองอาจมีวิธีเล่นการพนันแบบนี้บ้างมีระบบโดยเฉพาะได้ และข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของผู้วิจัยเกี่ยวกับผลการทดลองครั้งนี้มากกว่า การอภิปรายกันในกลุ่ม คงจะไม่มีผลอะไรต่อการเลือกการเสี่ยงของทั้ง 3 คน เพราะต่างก็รู้ว่าการโคหรือเสีย

²²B.G. Lonergan, and C.G. McClintock, "Effects of Group Membership on Risk-Taking Behavior," Psychological Reports, 8(1961), 447-455.

ของทนนั่นขึ้นอยู่กับการหมุนวงล้อเล็ก ของคนใดคนหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าโลเนอร์แกนและแมคคลินทอคก็ ก็พยายามจะยืนยันว่าคุณคนจะมีการ
เสี่ยงที่ต่างกัน เมื่ออยู่ในสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งแอทโทว์²³ (Atthowe, 1961)
ได้ทำการวิจัยสอดคล้องกับคำกล่าวนี โดยให้ผู้รับการทดลองเล่นการพนันที่อยู่ในรูปของปัญหา
เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ผู้รับการทดลองจะต้องเลือกลองหนึ่งที่ดีกว่าจาก 2 สิ่ง การวิจัยนี้ต้องการ
เปรียบเทียบการเลือกของบุคคล เมื่อเลือกเป็นกลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งมี 2 คน ก็กับการเลือกของ
แต่ละบุคคล ในการเลือกแบบกลุ่มให้ผู้รับการทดลองทั้ง 2 คน ปรึกษากันในการเลือก ผล
ปรากฏว่า การเลือกเป็นกลุ่มมีระดับการเสี่ยงต่ำกว่าการเลือกของแต่ละบุคคล จึงสรุปได้ว่า
การตัดสินใจเลือกเป็นกลุ่มของการทดลองครั้งนี้ มีการเสี่ยงน้อยกว่าการตัดสินใจเลือกคนเดียว
ซึ่งผลการวิจัยนี้มีข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับสภาพการณ์กลุ่มในการทดลองของ แอทโทว์ มีคนน้อยเกินไป
คือ 2 คนเท่านั้น ดังนั้นการอภิปรายรวมกันจึงอาจอยู่ในรูปของการบังคับซึ่งกันและกันระหว่าง
2 คน ซึ่งปรากฏการณ์นี้อาจไม่เกิดขึ้นถ้ากลุ่มมีตั้งแต่ 3 คน ขึ้นไป

X ผลการวิจัยของ โลเนอร์แกนและแมคคลินทอคก็ กับ แอทโทว์ จัดแย้งกับผลการวิจัย
ที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการเสี่ยงเป็นกลุ่ม ซึ่งศึกษาโดยใช้วิธีอื่น เช่น การศึกษาเรื่อง
ปรากฏการณ์การตัดสินใจเสี่ยงเป็นกลุ่มของ สโตนเนอร์²⁴ (Stoner, 1961) ซึ่งเป็นคนแรก
ที่พบว่า เมื่อบุคคลทำการเสี่ยงเป็นกลุ่ม จะเสี่ยงในระดับที่สูงกว่าการเสี่ยงเป็นรายบุคคล

²³ J.M. Atthowe, "Interpersonal Decision Making : The Resolution of a Dyadic Conflict," Journal of Abnormal and Social Psychology, 62(1961), 114-119.

²⁴ J.A.F. Stoner, "A Comparison of Individual and Group Decision Involving Risk," Unpublished Master's Thesis, Massachusetts Institute of Technology, School of Industrial Management, 1961, cited by J.J. Hartnett and R.M. Barber, "Fear of Failure in Group Risk-Taking," British Journal of Social and Clinical Psychology, 13(1974), 125.

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารงานอุตสาหกรรม เครื่องมือที่ใช้คือ
 รายการปัญหาซึ่งต้องใช้ในการตัดสินใจ เลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ปัญหาที่สโตนเนอร์ใช้
 เป็นปัญหาที่ครอบคลุมหัวข้อ เกี่ยวกับชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป เช่น ปัญหาการที่จะต้องเสีย
 ชีวิต เสียเงิน เสียเกียรติยศชื่อเสียง เสียความพึงพอใจ ปัญหาทั้งหมดมี 12 ข้อ ปัญหาที่
 ผู้รับการทดลองจะต้องตัดสินใจเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งจะมีลักษณะดังตัวอย่างเช่น

“นายเค เป็นนักธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จในงานอาชีพอย่างมาก เขาได้เขาร่วมกับพรรค
 การเมืองพรรคหนึ่ง นายเคได้รับการเสนอชื่อจากสมาชิกให้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เพื่อ
 เป็นตัวแทนของท้องถิ่นนั้น ในการเลือกตั้งสมัยหน้า พรรคการเมืองของนายเคเป็นพรรคที่
 มีเสียงส่วนน้อยในท้องถิ่นนั้น แต่ที่เคยชนะการเลือกตั้งมาบ้างในอดีต ถ้านายเคต้องการจะ
 เป็นตัวแทนของพรรคเพื่อสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เขาจะต้องทุ่มเงินจำนวนมากเพื่อให้พรรค
 ของคนมีเสถียรภาพที่มั่นคงอยู่ได้ นอกจากนี้เขายังต้องออกทนต่อการที่จะต้องต่อสู้กับผู้สมัคร
 เขารับการเลือกตั้งคนอื่น ๆ ด้วย” ผู้รับการทดลองจะถูกสมมุติว่ากำลังให้คำปรึกษากับนายเค
 ว่าควรจะทำอย่างไรดี ซึ่งผู้ทดลองจะมีรายการแสดงโอกาสที่นายเคจะประสบความสำเร็จ
 หรือล้มเหลว แล้วให้ผู้รับการทดลองเลือกจากรายการนั้น การตัดสินใจให้กับบุคคลในปัญหา
 ต่าง ๆ นั้น ผู้รับการทดลองจะต้องทำ 3 ครั้ง ในปัญหาชุดเดียวกันนี้ ครั้งแรกเป็นการตัดสินใจ
 ของแต่ละบุคคล ครั้งที่สองเป็นการตัดสินใจเป็นกลุ่มซึ่งมีสมาชิก 6 คน โดยมีการอภิปรายร่วมกัน
 แล้วตกลงกันว่าทั้งกลุ่มจะเลือกอย่างไร ครั้งที่ 3 ผู้รับการทดลองแต่ละคนมาตัดสินใจด้วยตนเอง
 อีกครั้งหนึ่ง ผลการทดลองปรากฏว่า การตัดสินใจของกลุ่มและการตัดสินใจของแต่ละบุคคล
 ภายหลังจากการรวมอภิปรายในกลุ่มแล้ว มีการเสี่ยงในระดับที่สูงกว่าการตัดสินใจของแต่ละ
 บุคคล ก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมกลุ่ม / จากผลการวิจัยนี้แสดงว่าสภาพการณ์ในการตัดสินใจมีอิทธิพล
 ในการตัดสินใจเสี่ยงของบุคคล สภาพการณ์ในที่นี้คือ การรวมกลุ่ม

* วอลเลซ โคนแกน และเบม²⁵ (Wallach Kogan and Bem, 1962)

ได้ศึกษาถึงสภาพการณ์กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเสี่ยงของบุคคล โดยใช้วิธีการเดียวกับสโตนเนอร์ และใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ทั้งชายและหญิงซึ่งได้ผลสอดคล้องกับการวิจัยของ สโตนเนอร์ คือ การเสี่ยงของบุคคลเมื่อเสี่ยงเป็นกลุ่ม จะเสี่ยงในระดับที่สูงกว่าการเสี่ยงของแต่ละบุคคล เรื่องอิทธิพลของกลุ่มที่มีผลต่อการเสี่ยงนั้น ได้มีผู้ศึกษาวิจัยกันมาก และส่วนใหญ่ก็ได้อธิบายสอดคล้องกัน

เรนเจน²⁶ (Reingen, 1974) ทำการทดลองเรื่องปรากฏการณ์ของการเปลี่ยน การเสี่ยงเมื่อมีการตั้งกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยซินซินนาติจำนวน 35 คน ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการฝึกตั้งกลุ่มมาแล้วอย่างน้อย 5 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ ในการทดลอง คือ การสร้างสภาพการณ์สมมุติในการต่อรองซื้อขายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่ง ในสภาพการณ์นั้นผู้รับการทดลอง จะต้องตัดสินใจในสภาพการเสี่ยงในแต่ละสถานการณ์มีทางเลือก 2 ทาง ทางหนึ่งเสี่ยงมากกว่าอีกทางหนึ่ง แต่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่ากว่าถ้าประสบความสำเร็จ สภาพการณ์ของการเสี่ยงที่กำหนดให้ทั้งการเสี่ยงมาก ปานกลาง และน้อย ผู้รับการทดลองจะต้องทำการตัดสินใจในสภาพการณ์ที่กำหนดให้ทีละคนก่อน แล้วจึงมาตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 4-5 คน ผลการทดลองปรากฏว่า ในสภาพการณ์ที่เสี่ยงน้อย และเสี่ยงมาก การเสี่ยงเป็นกลุ่มจะเสี่ยงในระดับที่สูงกว่าการเสี่ยงเป็นรายบุคคล แต่ในสภาพการณ์ที่เสี่ยงปานกลางการเสี่ยงเป็นกลุ่ม จะเสี่ยงในระดับต่ำกว่าการเสี่ยงเป็นรายบุคคล

002907

²⁵ M.A. Wallach, Nathan Kogan, and D.J. Bem, "Group Influence on Individual Risk-Taking," Journal of Abnormal and Social Psychology, 65(1962), 75-86.

²⁶ P.H. Reingen, "Phenomena of Shifts Along a Risk Dimension Tested with Established Groups," The Journal of Social Psychology, 94(1974), 295-296.

การที่กลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสี่ยงของบุคคล คือ ทำให้การเสี่ยงของบุคคล มีระดับสูงขึ้นไป เป็นเพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่ม ความรู้สึกรับผิดชอบส่วนบุคคลก็ลดน้อยลงไป เพราะถือว่าผลของการตัดสินใจที่ออกมา เป็นผลผลิตของกลุ่ม ตนเองไม่ต้องรับผิดชอบผลเสียที่จะเกิดขึ้นแต่เพียงคนเดียวเหมือนกับที่เขาต้องตัดสินใจตามลำพัง ดังนั้นการที่การตัดสินใจเสี่ยงเป็นกลุ่มมีระดับสูงกว่าการตัดสินใจเสี่ยงของแต่ละบุคคล เป็นเพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่ม จะมีความรู้สึกแบ่งหรือเจตุนิยมความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน (Diffusion of responsibility) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นเสมอ เมื่อคนมารวมกลุ่มกันจะเป็นในสภาพฝูงชนหรือกลุ่มชน (Mobs and Crowds) ก็ตาม คนจะเกิดการบายเบี่ยงหรือแบ่งความรับผิดชอบซึ่งกันและกันทันที

จากเหตุผลดังกล่าวและการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเสี่ยงของบุคคลขึ้นอยู่กับการรับรู้สภาพการณ์ของบุคคลด้วย ยินอน โชแฮม และเลวิส²⁷ (Yinon, Shoham, and Lewis) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงการเสี่ยงในสภาพการณ์ที่เป็นจริงกับสภาพการณ์สมมุติ" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายหญิง มหาวิทยาลัยเทลอาวีฟจำนวน 50 คน เป็นนักศึกษาระดับปีที่ 4 จำนวน 28 คน ซึ่งจะต้องตัดสินใจเสี่ยงในสภาพการณ์จริง และนักศึกษาระดับปีที่ 1 จำนวน 22 คน ทำการเสี่ยงในสภาพการณ์สมมุติ การที่ใช้ นักศึกษาระดับปีที่ 4 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะต้องเผชิญกับสภาพการณ์จริง เพราะเป็นนักศึกษาระดับสุดท้ายที่ต้องการจะสอบผ่านเพื่อสำเร็จการศึกษา ผู้ทดลองได้ตกลงให้อาจารย์ผู้สอน เป็นตัวแทนไปเจรจากดลงกับนักศึกษาเรื่องเกณฑ์การสอบใดหรือตก นักศึกษามีโอกาสเลือกเกณฑ์การสอบได้ 3 อย่าง คือ สอบจากการฟังคำบรรยายอย่างเดียว แต่ต่อเกณฑ์ 85 % เป็นเกณฑ์สอบได้ สอบจากการฟังคำบรรยายและการค้นคว้าจากห้องสมุดครั้งหนึ่ง โดยถือเกณฑ์สอบผ่าน 70 % และสอบจาก

²⁷ Yoel Yinon, Varda Shoham, and Tirtza Lewis, "Risky-Shift in a Real V.S. Role played Situation," The Journal of Social Psychology, 93(1974), 137-138.

การฟังคำบรรยาย และการค้นคว้าจากห้องสมุดทั้งหมด โดยถือเกณฑ์สอบถาม 55 % ให้ผู้รับการทดลองแต่ละคน เขียนตอบว่าจะเลือกเกณฑ์แบบใด ต่อจากนั้นก็ให้ผู้รับการทดลอง ทั้งกลุ่มอภิปรายกัน เพื่อลงความเห็นว่าจะเลือกแบบใดดี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มที่ คัดสนใจเสี่ยงในสภาพการณ์สมมุติ ก็ได้รับคำชี้แจงเช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่รู้ว่าไม่ใช่การ คัดสนใจในสภาพการณ์ที่เป็นจริง ผลการทดลองปรากฏว่า ในกลุ่มสภาพการณ์จริง ผู้รับ การทดลอง 64 % เลือกทางเลือกที่มีการเสี่ยงน้อย ส่วนกลุ่มสภาพการณ์สมมุติ ผู้รับการทดลอง 59 % เลือกทางเลือกที่มีการเสี่ยงปานกลาง แสดงว่าเมื่อผู้ทำ การเสี่ยงรับรู้สภาพการณ์ ในการเสี่ยงต่างกัน ก็จะมีพฤติกรรมการเสี่ยงแตกต่างกันด้วย

วอลเลซ โคนแกน และเบม²⁸ ได้ทำการทดลองเรื่อง "การแบ่งความรับผิดชอบ และระดับการเสี่ยงในกลุ่ม" โดยให้ผู้รับการทดลองทำการเสี่ยงใน 2 สภาพการณ์ คือ เสี่ยงเป็นกลุ่มและเสี่ยงเพื่อกลุ่ม การเสี่ยงเป็นกลุ่มคือ ให้ผู้รับการทดลองใครรวมอภิปราย กันและคัดสนใจรวมกัน ซึ่งถือว่าสมาชิกแต่ละคนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อการใดหรือเสียของ กลุ่มเท่า ๆ กัน ส่วนการเสี่ยงเพื่อกลุ่ม หมายความว่า ผู้รับการทดลองคนใดคนหนึ่งจะต้อง รับผิดชอบการใดหรือเสียของกลุ่ม คือ เป็นตัวแทนของกลุ่มในการเสี่ยง งานการเสี่ยงที่ให้ ทำ คือ ให้ผู้รับการทดลองคัดสนใจเลือกตอบคำถามทางวิชาการ ซึ่งรางวัลที่ได้จะมากขึ้น ตามระดับความยากของคำถาม ผลการทดลองพบว่า การคัดสนใจเสี่ยงของบุคคลเมื่อเสี่ยง เป็นกลุ่มมีการเสี่ยงในระดับสูงกว่า การคัดสนใจเสี่ยงของบุคคลเมื่อเสี่ยงเพื่อกลุ่ม ที่เป็น เช่นนี้เพราะเมื่อบุคคลต้องรับผิดชอบรวมกันในกลุ่ม การที่จะใดหรือเสียทุกคนก็แบ่งความรับ รับผิดชอบกันไป ดังนั้นเมื่ออยู่ในกลุ่ม บุคคลจึงกล้าเสี่ยงในระดับสูงแต่เมื่อบุคคลได้รับเลือกให้เป็น ตัวแทนของกลุ่ม ต้องรับผิดชอบต่อการที่จะใดหรือเสียของกลุ่ม บุคคลจึงไม่กล้าเสี่ยงในระดับสูง

²⁸M.A. Wallach, N. Kogan, and D.J. Bem, "Diffusion of Responsibility and Level of Risk-Taking in Groups," Journal of Abnormal and Social Psychology, 68(1964), 263-274.

จึงสรุปได้ว่า เมื่อบุคคลอยู่ในสภาพการณ์ที่ต้องรับผิดชอบมาก การเสี่ยงจะน้อยลง แต่ถา
 ความรับผิดชอบของบุคคลถูกแบ่งหรือเฉลี่ยไป การเสี่ยงจะมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่าง
 ความรับผิดชอบกับการเสี่ยงนี้เป็นเรื่องที่ที่น่าสนใจ เพราะตามสภาพความเป็นจริงในชีวิต
 ประจำวัน มีคนจำนวนไม่น้อยที่ท่องตัดใจเสี่ยงแทนคนอื่นเป็นจำนวนมาก เช่น หัวหน้า
 ครอบครัว ผู้นำด้านต่าง ๆ ฯลฯ

ร็อกเวลล์²⁹ (Rockwell, 1962) ได้ศึกษาคนงานซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ
 ในระดับต่าง ๆ กัน ในโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 37 คน พบว่า คนงานกลุ่มที่ชอบเสี่ยง
 มาก และทำให้เกิดอุบัติเหตุในโรงงานบ่อย ๆ มักได้แก่ กลุ่มคนงานที่ต้องรับผิดชอบของงานน้อย
 คือ เป็นพวกคนงานที่ไร้แรงงาน ซาดทักษะความชำนาญ ส่วนคนงานที่ชอบเสี่ยงน้อยมักเป็น
 คนงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบมาก และเป็นพวกช่างฝีมือ

จากงานวิจัยที่เสนอมานี้ แสดงให้เห็นว่า บุคคลสามารถจะแยกความแตกต่างใน
 การที่จะตอบสนองต่อการเสี่ยงในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลทำการเสี่ยง
 โดยมีผู้อื่นต้องรับผิดชอบการเสี่ยงนั้นด้วย ความรู้สึกที่รับผิดชอบแทนผู้อื่นก็จะต้องเขามามีส่วน
 เกี่ยวข้องในการตัดสินใจในสถานการณ์การเสี่ยงของบุคคลนั้นด้วย การเสี่ยงในสภาพการณ์เช่นนี้
 จึงน่าจะแตกต่างไปจากการเสี่ยงในสภาพการณ์ที่ต้องรับผิดชอบผลแห่งการเสี่ยงนั้นเพียงคนเดียว
 จากเหตุผลดังกล่าว จึงตั้งสมมุติฐานข้อ 3 ว่า การตัดสินใจในสภาพการเสี่ยงของบุคคลเมื่อ
 เสี่ยงเพื่อตนเองและเสี่ยงเพื่อกลุ่มแตกต่างกัน

²⁹ T.H. Rockwell, "Some Exploratory Research on Risk Acceptance
 in Manmachine Setting," American Social Safety Engineering, 1962, cited
 by B. Von Haller Gilmer, Industrial and Organizational Psychology
 (New York : McGraw-Hill, 1971), p. 529.

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคคลจะเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อทั้ง 4 แบบ ในปริมาณต่างกัน
2. ชายและหญิงมีการเสี่ยงแตกต่างกัน
3. บุคคลจะเสี่ยงเพื่อตนเองและเสี่ยงเพื่อกลุ่มแตกต่างกัน

คำจำกัดความเฉพาะของการวิจัยนี้

การตัดสินใจในสภาพการเสี่ยง คือ กระบวนการที่บุคคลเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อแบบใดแบบหนึ่ง

การเสี่ยงมาก คือ การที่บุคคลเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อ กระแสที่โอกาสที่จะได้น้อย แต่โอกาสที่จะเสียมาก

การเสี่ยงน้อย คือ การที่บุคคลเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อ กระแสที่โอกาสที่จะได้มาก แต่โอกาสที่จะเสียน้อย

การเสี่ยงเพื่อตนเอง คือ การที่บุคคลเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อ โดยที่ผลได้หรือผลเสียเป็นของตนเองคนเดียว

การเสี่ยงเพื่อกลุ่ม คือ การที่บุคคลเลือกเล่นเกมหมุนวงล้อ โดยที่ผลได้หรือผลเสียเป็นของตนเอง และบุคคลอื่นในกลุ่มของตนเองด้วย

ความจำกัดของการวิจัย

ตัวแปรที่น่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสี่ยงของบุคคล แต่ผู้วิจัยมิได้ควบคุมได้แก่

ฐานะทางเศรษฐกิจ ✓

ระดับสติปัญญา

ประวัติการเสี่ยง ✓

แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์

ระดับความวิตกกังวล ✓